

Editorial

Recent, Alianța Antidiscriminare a Tuturor Tăticilor – T.A.T.A. – a trimis Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării o petiție prin care solicita CNCD să sancționeze autorizarea de către Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului a unor abecedare discriminatorii față de tați. Asociația cerea M.E.C.T.S. să schimbe conținutul manualelor pentru a pune în evidență complementaritatea taților și mamelor, importanța lor egală în creșterea și educarea copilului.

Analiza pe care T.A.T.A. a făcut-o celor 4 abecedare este instructivă. Cuvântul „mamă” și variantele (mămică etc.) apare de 108 în 60 de pagini, în timp ce cuvântul „tată”, de 40 de ori în 19 pagini. „Mama” este numită prima, iar „tata”, de abia la sfârșitul manualului. Mama „este părintele care contează, care merită sărbătorit și onorat, care se ocupă de creșterea și educarea lor”. Deși zeci de mii de tătici își iau astăzi concediul pentru îngrijirea copilului până la doi ani, deși sute de mii de tați își onorează condiția de tată, aceștia „sunt ignorați de sistemul de învățământ românesc, care continuă să discrimineze tatăl și să-l jignească grav și nemeritat”. Se adaugă ignorarea completă a familiilor monoparentale, în care un bărbat sau o femeie crește singur(ă) copiii.

Trecem peste observațiile de detaliu făcute pe marginea abecedarelor, pentru a cita comentariul de fond: „Cele patru manuale școlare fundamentale impun în continuare modele nocive despre societate, nesustținând familia și ignorând interesul superior al copilului. Ministerul de resort are obligația să promoveze complementaritatea dintre cei doi părinți și modelele parentale pozitive, pentru a ajuta societatea românească să progreseze, servind cu adevărat interesului public”. M.E.C.T.S. pare rupt de cerințele educației moderne, promovând în privința familiei și a relației dintre părinți și copii, cum reclamă T.A.T.A., „o mentalitate retrogradă”. Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului demisionează de la obligația de a ajuta copiii pentru viață, pentru realitățile specifice lumii în care vor trăi.

Pledoaria pentru necesitatea schimbării manualelor este convingătoare, iar ministerul are de dat explicații la multe sau la toate observațiile T.A.T.A. Totuși, rămâne deschisă întrebarea în ce măsură aprobarea actualelor abecedare constituie o discriminare. De ce producerea unor astfel de instrumente de educație cade sub incidența O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare?

În analiza pe care o are de făcut petiției T.A.T.A., Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării urmează să invoce una din secțiunile O.G. nr. 137/2000. Această piesă normativă tratează în mod diferit două tipuri de manifestări: (i) actele, măsurile, deciziile al căror caracter discriminatoriu rezultă din faptul că au ca „scop sau efect” restrângerea, în condiții de egalitate a drepturilor omului; (ii) comportamentele de tipul formelor de exprimare care au „ca scop sau vizează” atingerea dreptului la demnitatea personală (art. 15). Deși în jurisprudența CNCD această distincție nu este întotdeauna pusă în lumină, implicațiile ei sunt majore. În ce privește primul tip de manifestare, pentru calificarea discriminării existența unui efect restrictiv este suficientă, chiar în lipsa intenției. În al doilea caz, intenția („scopul sau vizarea”) reprezintă o condiție fără de care nu putem vorbi despre discriminare. Formularea aparte a art. 15 este întărită de prevederea de la art. 2 alin. (8). Aceasta atrage atenția că

prevederile ordonanței „nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la libera exprimare...”.

Ar fi însă greșit să includem abecedarele și mai general manualele între formele de exprimare, chiar dacă sunt scrise și vorbite. Am amintit categoria doar pentru a elimina speculațiile unei astfel de calificări. Statutul lor și lanțul de decizii pe care le presupun plasează abecedarele (manualele) între politicile publice. Ca atare, stabilirea caracterului lor discriminatoriu implică demonstrarea faptului că au avut ca „scop sau efect”, în cazul dat, înlăturarea recunoașterii unor drepturi ale taților.

Pare greu de acceptat ca autoarele abecedarelor să fi avut drept scop nedreptățirea taților. Nu există nimic care să poată proba o astfel de intenție. Recunoaștem inerția, lipsa de profesionalism, dar nu reaua intenție specifică actului discriminatoriu.

Chiar dacă nu există intenția, rămâne în picioare criteriul efectului. Au oare aceste abecedare un efect dăunător asupra drepturilor taților? Atenționarea asociației, ca „generațiile viitoare să nu mai sufere din cauza erorilor făcute de predecesori” a fost susținută prin argumente. Dar este greu de făcut corelații cauzale între conținutul abecedarelor, impactul interacțiunii din cadrul familiei și efecte pe termen lung în dezvoltarea asimetrică a atitudinii elevilor față de părinți. Cum acest complex de dependențe nu este evident, rămâne un subiect al investigațiilor profesionale. Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării nu reprezintă o comunitate de expertiză în evaluarea unor astfel de efecte. Petiția cheamă CNCD să rezolve o problemă – implicațiile actualelor variante de abecedare asupra copiilor și, prin ricoșeu, asupra taților – în care nu are competență. Atribuția aparține Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului și în această direcție ar fi de îndreptat legitima indignare a membrilor asociației T.A.T.A.

Situația are o semnificație mai generală. Discriminările infectează viața socială și individuală, motiv pentru care trebuie identificate și combătute. În același timp, nu orice eroare, nu orice fapt ce merge prost reprezintă sau implică discriminare. Nu doar că punerea arbitrară, peste o mulțime de lucruri din viață, a calificativului „discriminare” reprezintă un abuz care se plătește într-un fel sau altul. Dar faptul compromite însăși valoarea noțiunii. Atunci când tot ce nemulțumește devine discriminare, reversul este că nimic nu mai distinge discriminarea, ca practică specifică, între alte comportamente dăunătoare.

NRDO